

ARTICULUS X. 503

Utrum liceat Sacerdoti omnino a consecratione Eucharistia abstinere.

IV. dist. xii. quæst. 111. art. 2. quæst. 3. & dist. xiiii. quæst. 1. art. 3. quæst. 1.

AD decimum sic proceditur. Videtur quod liceat Sacerdoti omnino a consecratione Eucharistia abstinere. Sicut enim ad officium Sacerdotis pertinet Eucharistiam consecrare, ita etiam baptizare, & in aliis sacramentis ministrare. Sed Sacerdos non tenetur ministrare in aliis sacramentis, nisi propter curam animarum susceperit. Ergo videtur quod nec etiam tenetur Eucharistiam consecrare, si curam non habeat animarum.

2. Præterea. Nullus tenetur facere quod sibi non licet; alioquin esset perplexus. Sed Sacerdoti peccatori, vel etiam excommunicato non licet Eucharistiam consecrare, ut supra dictum est (art. 7. huj. quæst.) Ergo videtur quod tales non tenentur ad celebrandum, & ita nec alii: alioquin ex sua culpa commodum reportarent.

3. Præterea. Dignitas sacerdotalis non perditur per subsequentem infirmitatem: dicit enim Gelasius Papa, & habetur in decretis, dist. lv. (cap. xii.) Sicut præcepta canonica non patiuntur venire ad Sacerdotium debiles corporales ita si quis in eo fuerit constitutus, ac tunc fuerit fauciat, amittere non potest quod tempore sua sinceritatis accepit. Contingit autem quandoque quod ordinati in Sacerdotes incurrunt aliquos defectus, ex quibus a celebratione impediuntur, sicut est lepra, vel morbus caducus, vel aliquid aliud hujusmodi. Non ergo videtur quod Sacerdotes ad celebrandum teneantur.

Sed contra est quod dicit Ambrosius in quadam oratione: *Grave est quod ad mensam tuam mundo corde, & manibus innocentibus non venimus; sed gravius est, si dum peccata metuimus, etiam sacrificium non redamus.*

Respondetur dicendum, quod quidam dixerunt, quod Sacerdos potest omnino a consecratione licite abstinere, nisi teneatur ex cura sibi commissa celebrare populo, & sacramenta præbere.

Sed hoc irrationabiliter dicitur: quia unumquodque tenetur uti gratia sibi data, cum fuerit opportunum, secundum illud II. ad Cor. vi. 1. *Exhortamur ne in vacuum gratiam Dei recipiamus.* Oppositum autem sacrificium offerendi non solum attenditur per comparationem ad fideles Christi, quibus oportet sacra-

(a) Ita cum cod. Camer. & Aican. Nicajajus optime, Al. tollit.

menta ministrari, sed principaliter per comparationem ad Deum, cui consecratione hujus sacramenti sacrificium offertur. Unde Sacerdoti, etiam si non habeat curam animarum, non licet omnino a celebratione cessare; sed saltem videtur quod celebrare teneatur in principis festis, & maxime in illis diebus in quibus fideles communicare consueverunt. Et hinc est quod II. Machab. iv. 14. contra quosdam Sacerdotes dicitur, quod *Jam non circa altaris officia dediti erant, contempto tempore, & sacrificiis suis neglectis.*

Ad primum ergo dicendum, quod alia sacramenta persoluntur in usu fidelium: & ideo in aliis ministrare non tenetur nisi ille qui super fideles suscipit curam. Sed hoc sacramentum persoluntur in consecratione Eucharistia, in qua sacrificium Deo offertur, ad quod Sacerdos obligatur Deo ex ordine jam susceperit.

Ad secundum dicendum, quod Sacerdos peccator, si per sententiam Ecclesie sit executione ordinis privatus, vel simpliciter, vel ad tempus, redditus est impotens ad sacrificium offerendum: & ideo obligatio tollitur. Hoc autem credit sibi in detrimentum spirituales fructus magis quam in emolumentum. Si vero non sit privatus potestate celebrandi, non solvitur obligatio: nec tamen perplexus est, quia potest de peccato penitere, & celebrare.

Ad tertium dicendum, quod debilitas, vel ægritudo superveniens Ordini Sacerdotali ordinem non tollit; executionem tamen ordinis (a) impedit quantum ad consecrationem Eucharistia: quandoque quidem propter impossibilitatem executionis, sicut si privetur oculis, aut digitis, aut usu linguæ; quandoque autem propter periculum, sicut patet de eo qui patitur morbum caducum, vel etiam quamcumque alienationem mentis; quandoque propter abominationem, sicut patet de leproso, qui non debet publice celebrare; potest tamen Missam dicere occulte, nisi lepra adeo invaluerit quod per corrosionem membrorum eum ad hoc reddiderit impotentem.

QUÆSTIO LXXXIII.

De ritu hujus sacramenti,

in sex articulis divisâ.

DEinde considerandum est de ritu hujus sacramenti: & circa hoc quaeruntur sex.

Primo, utrum in celebratione hujus mysterii Christus immoletur.

Secundo, de tempore celebrationis.

Tertio, de loco, & aliis que pertinent ad apparatus hujus celebrationis.

Quar-

Quarto, de his que in celebratione hujus mysterii dicuntur.

Quinto, de his que circa celebrationem hujus sacramenti fiunt.

Sexto, de defectibus, qui circa celebrationem hujus sacramenti occurrunt.

ARTICULUS I. 504

Utrum in hoc sacramento Christus immoletur.

Inf. art. 2. cor. & ad 1. & 2.

AD primum sic proceditur. Videtur quod in celebratione hujus sacramenti Christus non immoletur. Dicitur enim Hebr. x. 14. quod *Christus una oblatione consummavit in sempiternam sanctificator.* Sed illa oblatio fuit ejus immolatio. Christus ergo non immolatur in celebratione hujus sacramenti.

2. Præterea. Immolatio Christi facta est in cruce, in qua tradidit semetipsum oblationem, & hostiam Deo in odorem suavitatis; ut dicitur Ephes. v. 2. Sed in celebratione hujus mysterii Christus non crucifigitur. Ergo nec immolatur.

3. Præterea. Sicut Augustinus dicit in IV. Lib. de Trin. (cap. vii. in princ. & cap. xiv. in fin.) in immolatione Christi idem est sacerdos, & hostia. Sed in celebratione hujus sacramenti non est idem sacerdos, & hostia. Ergo celebratio hujus sacramenti non est Christi immolatio.

Sed contra est, quod Augustinus dicit in Lib. sent. Properi (sive Proser in Lib. sentent. Augustini: vide cap. Lii. de consecrati. dist. 11.) *Semel immolatus est in semetipso Christus; & tamen quotidie immolatur in sacramento.*

Respondetur dicendum, quod duplici ratione celebratio hujus sacramenti dicitur immolatio Christi. Primo quidem, quia, sicut dicit Augustinus ad Simplicianum (Lib. II. quæst. 111. ante med.) *solent imagines earum rerum nominibus appellari quarum imagines sunt, sicut cum intueris tabulam, aut parietem pictum dicimus: Ille Cicero est, & ille Sallustius.* Celebratio autem hujus sacramenti, sicut supra dictum est (quæst. LXXXII. art. 1.) imago quaedam est representativa passionis Christi, quæ est vera ejus immolatio. Et ideo celebratio hujus sacramenti dicitur Christi immolatio. Unde Ambrosius dicit super epist. ad Hebr. (sup. illud cap. x. *Umbram enim, Sec.*) *In Christo semel oblatus est hostia, ad salutem sempiternam sententiam: quid ergo nos? nonne per singulos dies offerimus? sed ad recordationem mortis ejus.*

Alio modo quantum ad effectum passionis Christi, quia scilicet per hoc sacramentum participes efficiuntur fructus dominicæ passionis. Unde in quadam dominicali oratione secreta

S. Tb. Op. Tom. V.

dicitur: *Quoties hujus hostia commemoratio celebratur, opus nostræ redemptionis exercetur.* Quantum igitur ad primum modum, poterat dici Christus immolari etiam in figuris veteris Testamenti. Unde, & Apoc. xiiii. 8. dicitur: *Quorum nomina non sunt scripta in libro vite agni, qui occisus est ab origine mundi.* Sed quantum ad secundum modum, proprium est huic sacramento, quod in ejus celebratione Christus immoletur.

Ad primum ergo dicendum, quod, sicut Ambrosius ibidem dicit: *una est hostia, quam sollicit Christus obtulit, & nos offerimus, & non multa, quia semel oblatus est Christus.* Hoc autem sacrificium exemplum est illius. Sicut enim, quod ubique offertur; unum est corpus, & non multa corpora, ita, & unum sacrificium.

Ad secundum dicendum, quod, sicut celebratio hujus sacramenti est imago representativa passionis Christi; ita altare est representativum crucis ipsius, in qua Christus in propria specie immolatus est.

Ad tertium dicendum, quod per eandem rationem etiam sacerdos gerit imaginem Christi, in cujus persona, & virtute verba pronuntiat ad consecrandum, ut ex supradictis patet (quæst. præc. art. 1. & 3.) Et ita quodammodo idem est sacerdos, & hostia.

ARTICULUS II. 505

Utrum convenienter sit determinatum tempus celebrationis.

IV. dist. xiiii. quæst. 1. art. 2. quæst. 4.

AD secundum sic proceditur. Videtur quod inconvenienter sit determinatum tempus celebrationis hujus mysterii. Hoc enim sacramentum est representativum dominicæ passionis, ut dictum est (art. præc.) Sed commemoratio dominicæ passionis fit in Ecclesia semel in anno: dicit enim Augustinus super Psal. xxi. (in præf. ad exposit. 11. ejus Psal. circ. princ.) *Quotiescumque Pascha celebratur, numquid taries Christus occiditur? sed tamen anniversaria recordatio representat, quod olim factum est; & sic nos facit moveri, tanquam videamus in cruce pendentem Dominum.* Ergo hoc sacramentum non debet celebrari nisi semel in anno.

2. Præterea. Passio Christi commemoratur in Ecclesia sexta feria ante Pascha, non autem in festo Natalis. Cum ergo hoc sacramentum sit commemorativum dominicæ passionis, videtur inconveniens esse, quod in die Natalis ter celebratur hoc sacramentum, in Parasceve autem totaliter intermittatur.

3. Præterea. In celebratione hujus sacramenti Ecclesia debet imitari institutionem

Rtr Christi,

Ad octavum dicendum, quod dispensatio sacramentorum pertinet ad ministros Ecclesie; sed consecratio eorum est ab ipso Deo. Et ideo ministri Ecclesie non habent aliquid statueri circa forma consecrationis, sed circa usum sacramenti, & modum celebrandi. Et ideo, si sacerdos verba consecrationis proferat super materia debita cum intentione consecrandi, absque omnibus predictis, scilicet domo, & altari, calice, & corporali consecratis, & ceteris huiusmodi per Ecclesiam institutis, consecrat quidem in rei veritate corpus Christi; peccat tamen graviter, ritum Ecclesie non servans.

ARTICULUS IV. 507

Utrum convenienter ordinenter ea que circa hoc sacramentum dicuntur.

IV. dist. 1. quest. 1. art. 5. quest. 1. ad 2. & dist. VIII. in expo. lit. & dist. XLIII. in expo. lit. princ. & dist. XV. quest. 1. art. 3. quest. 1. cor. & I. Timoth. quest. 1. lect. 1.

AD quartum sic proceditur. Videtur quod hoc sacramentum ordinenter ea que circa hoc sacramentum dicuntur. Hoc enim sacramentum verbis Christi consecratur, ut Ambrosius dicit in Lib. IV. de sacramentis (cap. 1. ad princ.). Non ergo debent aliqua alia in hoc sacramento dici quam verba Christi.

2. Præterea Verba, & facta Christi nobis per Evangelium innotescunt. Sed quaedam dicuntur circa consecrationem huius sacramenti que in Evangelio non ponuntur: non enim legitur in Evangelio, quod Christus in consecratione huius sacramenti oculos ad celum levaverit: similiter etiam in Evangelio dicitur: *Accipite, & comedite*; nec ponitur, *omnetis* cum in celebratione huius sacramenti dicitur: *Elevatis oculis in celum*; & iterum: *Accipite, & manducate* ex hoc omniter. Inconvenienter ergo huiusmodi verba dicuntur in celebratione huius sacramenti.

3. Præterea Omnia sacramenta ordinantur ad salutem fidelium. Sed in celebratione aliorum sacramentorum non fit communis oratio pro salute fidelium defunctorum. Ergo inconvenienter fit in hoc sacramento.

4. Præterea, Baptismus dicitur specialiter fidei sacramentum. Ea ergo que pertinent ad instructionem fidei, magis debent circa baptismum tradi quam circa hoc sacramentum, sicut doctrina apostolica, & evangelica.

(a) Ita miss. & editi passim. Al. Scripturis addiderunt: item in Scripturis addiderunt nobis. (b) Ita editi recentiores communiter. Cod. Alcan. cum Psalmus canteretur: al. Psalmus cantatur.

5. Præterea. In omni sacramento exigitur devotio fidelium. Non ergo magis in hoc sacramento quam in aliis debere excitari devotio fidelium per laudes divinas, & per admonitiones, puta cum dicitur: *Suscipiam corda*.

6. Præterea. Minister huius sacramenti est sacerdos, ut dictum est (quest. præc. art. 1.) Omnia ergo, que in hoc sacramento dicuntur, à sacerdote dici deberent, & non quædam à ministris, quædam à choro.

7. Præterea. Hoc sacramentum per certitudinem operatur virtus divina. Superfluo ergo sacerdos petit huius sacramenti perfectionem; cum dicit: *Quant oblationem tu Deus in omnibus*, &c.

8. Præterea. Sacrificium nove legis multo est excellentius quam sacrificium antiquorum patrum. Inconvenienter ergo sacerdos petit quod hoc sacrificium habeatur, sicut sacrificium Abel, Abraham, & Melchisedech.

9. Præterea. Corpus Christi, sicut non incipit esse in hoc sacramento per loci mutationem, ut supra dictum est (quest. LXXV. art. 2.) ita etiam nec esse desinit. Inconvenienter ergo sacerdos petit: *Iube hoc perferri per manus sancti Angeli tui in sublime altare tuum*.

Sed contra est, quod dicitur de consec. dist. 1. (cap. XLVII.) *Jacobus frater Domini secundum carnem, & Bassianus Cesarientis Episcopus* (a) *ediderunt Missæ celebrationem*: ex quorum auctoritate patet convenienter singula circa hoc dici.

Respondeo dicendum, quod, quia in hoc sacramento totum mysterium nostre salutis comprehenditur, ideo præ ceteris sacramentis cum majori solemnitate agitur. Et, qui scriptum est Eccl. 1. 17. *Custodi pedem tuum ingrediens domum Domini*: & Eccl. XVI. 1. 23. *Ante orationem prepara animam tuam*: ideo ante celebrationem huius mysterii primo quidem premititur preparatio quædam ad digne agenda ea que sequuntur. Cujus preparationis prima pars est laus divina, quæ fit in introitu, secundum illud Psal. XLIX. 23. *Sacrificium laudis honorificavit me, & illic iter quo ostendam illi salutem Dei*: & sumitur hoc ut pluries de Psalmis, vel saltem (b) cum Psalmo cantatur, quia, ut Dionysius dicit in 111. cap. Eccles. Hierarch. (aliquant. ante med.) *Psalmi comprehenduntur per modum laudis quæquid in sacra Scriptura continentur*. Secunda pars continet commemorationem presentis miserie, dum misericordia petitur, dicendo: *Kyrie eleyson*, ter quidem pro persona Patris, ter autem pro persona Filii, cum dicitur, *Christe eleyson*.

(a) Ita miss. & editi passim. Al. Scripturis addiderunt: item in Scripturis addiderunt nobis. (b) Ita editi recentiores communiter. Cod. Alcan. cum Psalmus canteretur: al. Psalmus cantatur.

& ter pro persona Spiritus Sancti, cum subditur, *Kyrie eleyson*, contra triplicem miseriam, ignorantie, culpæ, & pænæ; vel ad significandum, quod omnes persone sunt in se invicem. Tertia autem pars commemorat celestem gloriam, ad quam tendimus post presentem vitam, & miseriam, dicendo: *Gloria in excelsis Deo*, quod cantatur in festis, in quibus commemoratur celestis gloria; interimitur autem in officiis luctuosis, quæ ad commemorationem miserie pertinent. Quarta autem pars continet orationem, quam sacerdos pro populo facit, ut digni habeantur tantis mysteriis. Secundo autem præmititur instructio fidelis populi: quia hoc sacramentum est mysterium fidei, ut supra habitum est (quest. LXXVIII. art. 3.) Quæ quidem instructio diffinitive quidem fit per doctrinam Prophetarum, & Apostolorum, quæ in Ecclesia legitur per lectores, & subdiaconos: postquam lectionem cantatur à choro Graduale, quod significat profectum vite, & Alleluja, quod significat spirituale exultationem, vel Tractus in officiis luctuosis, qui significat spirituale gemitum: hæc enim consequi debent in populo ex prædicta doctrina. Perfecte autem populus instruitur per doctrinam Christi in Evangelio contentam, quæ à summis ministris legitur, scilicet à diaconibus; & quia Christo credimus tamquam divinæ veritati, secundum illud, Joann. VIII. 46. *Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi?* lecto Evangelio, Symbolum fidei cantatur, in quo populus ostendit, se per fidem Christi doctrinæ assentiri. Cantatur autem hoc Symbolum in festis, de quibus fit aliqua mentio in Symbolo; sicut in festis Christi, & B. Virginis, & Apostolorum, qui hæc fidem fundaverunt, & aliis huiusmodi.

Sic igitur populo preparato, & instructo, consequenter acciditur ad celebrationem mysterii: quod quidem, & offertur ut sacrificium, & consecratur, & sumitur ut sacramentum. Unde primo, peragitur oblatio; secundo, consecratio materie oblate; tertio, eiusdem perceptio. Tercia oblationem vero duo aguntur: scilicet laus populi in cantu Offertorii, per quod significatur læticia offerentium; & oratio sacerdotis, qui petit ut oblatio populi sit Deo accepta. Unde, & I. Paral. XXIX. 17. dixit David: *Ego in simplicitate cordis mei letus oblati universis hæc, & populum tuum, qui hic repertus est, vidi cum ingenti gaudio tibi offerre donaria*; & postea orat dicens: *Domine Deus custodi hæc voluntatem*.

Deinde circa consecrationem, quæ supernaturali virtute agitur, primo excitatur populus ad devotionem in Prefatione: unde, & mox neque *sanctum habere corda ad Dominum*; & ideo finita Prefatione, populus devote laudat Divinitatem Christi, cum Angelis dicens: *Sanctus,*

Sanctus, Sanctus: & humanitatem cum pueris dicens: *Benedictus qui venit*, &c. Deinde sacerdos secro commemorat primo quidem pro quibus hoc sacrificium offertur, scilicet pro universali Ecclesia, & pro his qui in similitudine sunt constituti (I. Timoth. 11.) & specialiter quosdam qui offerunt, vel pro quibus offertur. Secundo commemorat Sanctos, quorum patrocinia implorat pro predictis, cum dicit: *Communicantes, & memoriam venerantes*, &c. Tertio petitionem concludit, cum dicit: *Ut hæc oblatio sit illis pro quibus offertur, salutavis*. Deinde accedit ad ipsam consecrationem in qua primo petit consecrationis effectum, cum dicit: *Quant oblationem tu Deus*, &c. Secundo consecrationem peragat per verba Salvatoris, cum dicit: *Qui pridie*, &c. Tertio excusat presumptionem pro obedientiam ad mandatum Christi, cum dicit: *Unde, & memores*, &c. Quarto petit hoc sacrificium peractum esse Deo acceptum, cum dicit: *Supra quæ propitio*, &c. Quinto petit huius sacrificii, & sacramenti effectum: primo quidem, quantum ad ipsos offerentes, cum dicit: *Supplices te rogamus*; secundo, quantum ad mortuos, qui jam sumere non possunt, cum dicit: *Memento etiam Domine*, &c. Tertio specialiter, quantum ad ipsos sacerdotis offerentes, cum dicit: *Nobis quoque peccatoribus*, &c.

Deinde agitur de perceptione sacramenti: & primo præparatur populus ad percipiendum: primo quidem per orationem communem totius populi, quæ est oratio dominica, in qua petimus panem quotidianum nobis dari, & etiam privatam, quam specialiter sacerdos pro populo offert, cum dicit: *Libera nos, quæsumus, Domine*, &c. secundo præparatur populus per pacem, quæ datur dicendo: *Agnus Dei*: est enim hoc sacramentum unitatis, & pacis, ut supra dictum est (quest. LXXIII. art. 4. & quest. LXXIX. art. 1.) In Missis tamen defunctorum, in quibus sacrificium offertur non pro pace presenti, sed pro requie mortuorum, pax interimitur. Deinde sequitur perceptio sacramenti, primo percipiente sacerdote, & postmodum aliis dante, quia, ut Dionysius dicit 111. cap. Eccles. Hierarch. (vers. fin.) *ille qui alii divina tradit, primo debet ipse particeps esse*.

Ultimo autem tota Missæ celebratio in gratiarum actione terminatur, populo exultante pro sumptione mysterii (quod significat cantus post communionem) & sacerdote per orationem gratias offerente; sicut, & Christus celebrata cena cum discipulis, hymnum dixit, ut dicitur Math. XXVI.

Ad primum ergo dicendum, quod consecratio solis verbis Christi conficitur; alia vero necesse est addere ad preparationem populi sumentis, sicut dictum est (in corp.)

larium: unde, & Apostolus dicit I. Cor. 11. Sic nos existimē homo, ut ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei. Sed, si circa dispensationem rerum temporalium aliquid fiat contra statuta Principum, habetur irritum. Ergo, si hec quæ dicta sunt, convenienter sunt statuta per prælatos Ecclesiæ, videtur quod sine his corpus Christi confici non possit: & sic videtur sequi quod verba Christi non sint sufficientia ad hoc sacramentum conscientiam: quod est inconveniens. Non ergo videtur convenienter fuisse, quod hec circa celebrationem hujus sacramenti statuerentur.

Sed contra est, quod ea quæ per Ecclesiam statuantur, ab ipso Christo ordinantur, qui dicit Matth. xviii. 20. Ubicumque fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.

Respondet dicendum, quod in his quæ circumstant hoc sacramentum, duo considerantur: quorum unum pertinet ad representationem eorum quæ circa dominicam passionem sunt ada; aliud autem pertinet ad reverentiam hujus sacramenti, in quo Christus secundum veritatem continetur, & non solum in figura.

Unde, & consecrationes adhibentur his rebus quæ veniunt in usum hujus sacramenti tum propter sacramenti reverentiam, tum ad representandum effectum sanctitatis, quæ ex passione Christi provenit, secundum illud Hebr. 12. Jesus, ut sanctificaret per suam sanguinem populum, &c.

Ad primum ergo dicendum, quod regulariter hoc sacramentum celebrari debet in domo, per quam significatur Ecclesia, secundum illud I. Timoth. 11. 15. Ut scias, quomodo oportet te in domo Dei conversari, quæ est Ecclesia Dei vivi. Extra Ecclesiam enim non est locus veri sacrificii, ut Augustinus dicit (Prosper in Lib. sent. Augustini cap. xv.) Et quia Ecclesia non erat concludenda sub finibus gentis Judæicæ, sed erat in universo mundo fundanda; ideo passio Christi non est celebrata intra civitatem Judæorum, sed sub dio, ut sic totus mundus se haberet ad passionem Christi ut domus: & tamen, ut dicitur de consecratione dist. 1. (cap. Concellimus,) in itinere positus, si Ecclesia defuerit, sub dio, seu in tentorio, si tabula altaris consecrata, ceteraque sacra mysteria ad id officium pertinentia ibi assuerint, Missarum solemnitas celebrari concedimus.

Ad secundum dicendum, quod domus in qua sacramentum celebratur, Ecclesiam significat, & Ecclesia nominatur; convenienter tamen consecratur, tum ad representandam sanctificationem, quam Ecclesia consecuta est per passionem Christi, tum etiam ad significandam sanctitatem, quæ requiritur in his qui

hoc sacramentum suscipere debent. Per altare autem significatur ipse Christus, de quo dicit Apostolus Hebr. ult. 13. Per ipsum offerimus hostiam laudis Deo. Unde, & consecratio altaris significat sanctitatem Christi, de qua dicitur 1. 35. Quod ex te nascitur sanctum, vocabitur Filius Dei. Unde de consecratione dist. 1. cap. xxxii. dicitur: Altaria placuit non solum usum fructum christiatis, sed etiam sacerdotali benedictione sacrari. Et ideo regulariter non licet celebrare hoc sacramentum nisi in domibus consecratis. Unde, sicut habetur de consecratione dist. 1. (cap. xv.) nullus presbyter Missas celebrare presumat, nisi in consecratis ab Episcopo locis. Propter quod etiam, quia Pagani non sunt de Ecclesia, nec alii infideles, ideo in eadem distinctione (cap. xxviii.) legitur: Ecclesiam, in qua mortuorum cadavera infidelium sepeliuntur, sanctificare non licet; sed, si apta videtur ad consecrandum, inde evulsis corporibus, & rasis parietibus, vel ignis earum loci readificetur; sed, si hoc consecrata prius fuerit, Missas in eis celebrare licet; tamen, si infideles fuerint qui ea sepulti sunt. Propter necessitatem tamen potest hoc sacramentum peragi in domibus non consecratis, vel violatis; sed tamen de consensu Episcopi. Unde in eadem distinctione (cap. xli.) legitur: Missarum solemnitas non ubique, sed in locis ab Episcopo consecratis, vel ubi ipse permisit, celebranda esse censetur. Non tamen sine altari portatili per Episcopum consecrato. Unde in eadem dist. (cap. xxx.) legitur: Concedimus, si Ecclesia fuerint in cense, vel combusta, in capellis cum tabula consecrata Missas celebrari. Quia enim sanctitas Christi fons est totius Ecclesiasticæ sanctitatis, ideo in necessitate sufficit ad peragendum hoc sacramentum altare sanctificatum. Propter quod etiam nunquam Ecclesia sine altari consecratur. Tamen sine Ecclesia quandoque consecratur altare cum reliquiis Sanctorum, quorum vita abscondita est cum Christo in Deo. (Coloss. 111.) Unde in eadem distinctione (cap. xxv.) legitur: Placuit ut altaria in quibus nullum corpus, aut reliquia Martyrum condita probantur, ab Episcopis, qui eisdem locis present, si fieri potest, ceterantur.

Ad tertium dicendum, quod Ecclesia, & altare, & alia hujusmodi inanimata consecratur, non quia sint gratia susceptiva, sed quia ex consecratione adipiscuntur quandam spirituales virtutes; per quam apta redduntur divino cultui, ut scilicet homines devotionem quandam exinde percipiant, ut sint paratiores ad divina, nisi hoc propter irreverentiam impediatur. Unde, & II. Machab. 111. 38. dicitur: Vere Dei virtus quædam est in loco: nam ipse qui habet in calis habitationem, visitator, & auditor est loci illius. Et inde est, quod hujusmodi ante consecrationem

nem emundantur, & exorcizantur, ut exinde virtus inimici pellatur. Et eadem ratione Ecclesiæ, quæ sanguinis effusione, aut cuiuscumque semine pollutæ fuerint, reconciliantur: quia per peccatum ibi commissum apparet ibi aliqua operatio inimici. Propter quod etiam in eadem dist. (cap. xx.) legitur: Ecclesiæ Ariarum, ubicumque invenierint carboles, eas divinis precibus, & operibus absque ulla mova consecrate. Unde, & quidam probabiliter dicunt, quod per ingressum Ecclesiæ consecratæ homo consequitur remissionem peccatorum venialium, sicut, & per aspersionem aquæ benedictæ, inducentes quod in Psalm. lxxxiv. dicitur: Benedixisti, Domine, terram tuam, remissi iniquitatem plebis tuæ. Et ideo propter virtutem quæ ex consecratione Ecclesiæ acquiritur, consecratio Ecclesiæ non iteratur. Unde in eadem distinctione (cap. xx.) ex Concilio Nicæno legitur: Ecclesiis semel Deo consecratis non debet iterum consecrari, nisi adhiberi, nisi ab igne exstet, aut sanguinis effusione, aut cuiuscumque semine pollutæ fuerint: quia, sicut infans a qualitate sacerdotis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti semel baptizatus, non debet iterum baptizari; nec locus Deo dicatus est iterum consecrandus, nisi propter eas causas, quæ supersuper nominavimus; ita tamen fidem sanctæ Trinitatis tenerint, qui consecravere runt: alioquin qui sunt extra Ecclesiam, consecrare non possunt; sed, sicut in eadem distinctione cap. xvi. legitur: Ecclesiæ, vel altaria, quæ ambigua sunt de consecratione, consecrantur. Propter hoc etiam, quod aliquam spirituales virtutes adipiscuntur per consecrationem, in eadem distinctione (cap. xxxviii.) statutum legitur: Ligna Ecclesiæ dedicata non debent ad aliud opus jungi; nisi ad aliam Ecclesiam, vel igni comburenda, vel ad profectum in monasterio fratribus: in laicorum autem opera non debent admitti. Et ibidem (cap. xxxix.) legitur: Altaris palla, cathedra, candelabrum, & velum, si fuerint veritate consumpta, incendio dentur; cineres quoque eorum in baptisterium inferantur, aut in pariete, aut in solis pavimento non jactentur, ne introciantur pedibus inqurentur.

Ad quartum dicendum, quod quia consecratio altaris representat sanctitatem Christi, consecratio vero domus sanctitatem totius Ecclesiæ; ideo convenientius recolitur cum sanctitate, & solemnitate consecratio Ecclesiæ, vel altaris, quam aliorum quæ consecrantur. Propter quod etiam octo diebus solemnitas dedicationis agitur, ad significandam beatam resurrectionem Christi, & membrorum Ecclesiæ. Nec est opus solius hominis consecratio Ecclesiæ, & altaris, cum habeat spirituales virtu-

tem. Unde de consecratione distinct. eadem (cap. xvii.) dicitur: Solemnitas dedicationum Ecclesiarum per singulos annos solemniter sunt celebranda. Quod autem octo diebus exentia sunt celebranda, in Libris Regum perfecta dedicatione templi reperies (III. Reg. viii.)

Ad quintum dicendum, quod, sicut legitur de consecratione dist. 1. (cap. xxxi.) Altaria, si non fuerint lavanda, christiatis unctio non consecratur. Quod quidem competit significationi hujus sacramenti: tum, quia altare significat Christum: dicitur autem I. Corinth. x. 3. Petra autem erat Christus: tum etiam, quia corpus Christi in sepulcro lapideo fuit reconditum. Competit etiam, quoad usum sacramenti. Lapis enim, & solidus est, & de facili potest inveniri ubique: quod non erat necessarium in veteri lege, ubi fiebat in uno loco altare. Quod autem mandatur altare fieri de terra, vel de lapidibus infectis, fuit ad idololatram removendam.

Ad sextum dicendum, quod, sicut in distinctione eadem dicitur (cap. Vasa) quondam sacerdotes non aureis, sed lignis calicibus utebantur. Zepherinus autem Papa patenis vitæ Missam celebrari constituit: deinde Urbanus omnia fecit argentea. Postmodum autem statutum est (cap. xlv. dist. ead.) ut calix Domini cum patenas, sive ex auro omnino, sive ex argento fiat, vel saltem stanneus calix habeatur. De aere, aut ex aurichalco non fiat, quia ob vini virtutem argenteus parit, pariterque vitium provocat. Nullus autem in ligno, seu vitreo calice presumat Missam cantare: quia scilicet lignum porosum est, & sanguis consecratus in eo remaneret; vitrum autem fragile est, & postea fractionis periculum imminere: & eadem ratio est de lapide. Et ideo propter reverentiam sacramenti statutum est ut ex predictis materis calix fiat.

Ad septimum dicendum, quod ubi potest sine periculo fieri, Ecclesia statuit circa hoc sacramentum id quod expressius representat passionem Christi. Non erat autem tantum periculum circa corpus, quod ponitur in corporali, sicut circa sanguinem, qui continetur in calice. Et ideo licet calix non fiat de petra; corporale tamen fit de panno lineo, quo corpus Christi fuit involutum. Unde in epistola Sylvestri Pape in eadem distinctione (cap. xlvii) legitur: Consilio omnium statimus ut sacrificium altaris non in serico panno, aut intincto quicquam celebrare (a) presumat, sed in panno lineo ab Episcopo consecrato; sicut corpus Christi in sudore lineæ, & munda sepulcrum fuit. Competit etiam pannus lineus propter sui munditiam, ad significandam conscientiam puritatem, & propter multiplicem laborem, quo talis pannus præparatur, ad significandam Christi passionem.

Ad

(a) Ita Nicolaus. Al. hic additur Missam perperam.

Christi. Sed Christus consecravit hoc sacramentum hora serotina. Ergo videtur quod hora tali debeat hoc sacramentum celebrari.

4. Præterea. Sicut habetur de consecrat. dist. 1. (cap. 13.) Leo Papa scribit Dicoctoro Alexandrino Episcopo (epist. lxxxv. sub fin.) quod in prima parte diei Missas celebrare fecit. Sed dies incipit à media nocte, ut supra dictum est (quæst. lxxx. art. 3. ad 3.) Ergo videtur quod etiam post mediam noctem liceat celebrare.

5. Præterea. In quadam dominicali oratione secreta dicitur: *Concede nobis, Domine, quæsumus, hæc frequenter mysteria.* Sed major erit frequentia, si etiam pluribus horis in die sacerdos celebrat. Ergo videtur quod non debeat prohiberi sacerdos pluries celebrare in die.

Sed contra est consuetudo, quam servat Ecclesia secundum Canonum statuta.

Respondendo dicendum, quod, sicut dictum est (art. præc.) in celebratione hujus mysterii attenditur representatio dominice passionis, & participatio fructus ejus. Et secundum utrumque oportuit determinare tempus aptum celebrationi hujus sacramenti. Quia enim fructu dominice passionis quotidie indigemus propter quotidianos defectus, quotidie in Ecclesia regulariter hoc sacramentum offertur. Unde, & Dominus nos petere docet Luc. xi. 3. *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie* id quod exponens Augustinus in Lib. de verbis Dom. (serm. xxxviii. à med.) dicit: „ Si quotidianus est panis, cur post annum illum fumus; quem admodum Græci in Oriente facere consueverunt? Accipe quotidie, quod quotidie tibi proficit.“

Quia vero dominica passio celebrata est à tertia hora usque ad nonam, ideo regulariter in illa parte diei solemniter hoc sacramentum in Ecclesia celebratur.

Ad primum ergo dicendum, quod in hoc sacramento recolitur passio Christi, secundum quod ejus effectus ad fideles derivatur; sed tempore passionis recolitur passio Christi solum secundum hoc, quod in ipso capite nostro fuit perfecta: quod quidem factum est semel; quotidie autem fructum dominice passionis fideles percipiunt: & ideo illa commemoratio fit annis, hoc autem quotidie, & propter fructum, & propter juveni memoriam.

Ad secundum dicendum, quod veniente veritate, cessat figura. Hoc autem sacramentum est figura quedam, & exemplum dominice passionis, sicut dictum est (in corp. art.) Et ideo in die quo ipsa passio Domini recolitur, prout realiter gesta est, non celebratur consecratio hujus sacramenti. Ne tamen Ecclesia ea etiam die sit sine fructu passionis per hoc sacramentum nobis exhibitio, corpus Christi

consecratum die præcedenti reservatur sumendum in illo die; non autem sanguis, propter periculum, quia sanguis speciebus est imago dominice passionis, ut supra dictum est (quæst. lxxxviii. art. 3. ad 2.) Nec verum est, quod quidem dicunt, quod per immersionem particulæ corporis Christi in vinum convertatur vinum in sanguinem. Hoc enim aliter fieri non potest, quam per consecrationem factum sub debita forma verborum. In die autem Nativitatis plures Missæ celebrantur propter triplicitatem Christi nativitatem. Quarum una est æterna, quæ quantum ad nos est occulta: & ideo una Missa cantatur in nocte, in cuius introitu dicitur: *Domine dixit ad me: Filius meus es tu ego hodie genui te.* Alia autem est temporalis, sed spiritalis, qua scilicet Christus oritur, tamquam Lucifer in cordibus nostris, ut dicitur II. Petr. 1. & propter hoc cantatur Missa in aurora, in cuius introitu dicitur: *Lux fulgebis hodie super nos.*

Tertia est Christi nativitas temporalis, & corporalis secundum quam visibilis nobis processit ex utero virginis, carne indutus: & ex hoc cantatur tertia Missa in clara luce, in cuius introitu dicitur: *Puer natus est nobis.* Licet è converso possit dici, quod nativitas æterna secundum se est in plena luce: & ob hoc in Evangelio tertia Missa fit mentio de nativitate æterna. Secundum autem nativitatem corporalem ad litteram natus est de nocte, in signum quod veniebat ad tenebras infirmitatis nostre: unde, & in Missa nocturna dicitur Evangelium de corporali Christi nativitate. Sic etiam in aliis diebus, in quibus occurrunt plura Dei beneficia, vel recolenda, vel expectanda, plures Missæ celebrantur in die, puta una pro festo, & alia pro jejunio, vel pro mortuis.

Ad tertium dicendum, quod, sicut dictum est superius (quæst. lxxxviii. art. 5.) Christus voluit ultimo hoc sacramentum discipulis suis tradere, ut fortius eorum cordibus imprimeretur: & ideo post cenam in fine diei hoc sacramentum consecravit, & discipulis suis tradidit. A nobis tamen celebratur hora dominice passionis, scilicet diebus festis in tertia, quando crucifixus est sanguis Judæorum, ut dicitur Mar. xv. & quando Spiritus Sanctus descendit super discipulos; vel diebus profestis in sexta, quando crucifixus est manibus militum, ut habetur Joann. xix. vel diebus jejuniorum in nona, quando voce magna clamans emisit spiritum, ut dicitur Matth. xxviii. Potest tamen dari, & maxime, quando sunt ordinis facienda, & præcipue in Sabbato sancto, tum propter prolixitatem officii, tum, quia ordines pertinent ad diem dominicam, ut habetur in Decret. distinct. lxxv. (cap. *Quid à paribus*.) Possunt tamen Missæ celebrari in prima parte diei propter aliquam necessita-

tem, ut dicitur de consecrat. distinct. 1. (cap. *Necessitas est*, &c.) Ad quartum dicendum, quod regulariter Missa debet celebrari in die, & non in nocte, quia ipse Christus est præsens in hoc sacramento, qui dicit Joann. ix. 4. *Me oportet operari opera eius qui misit me, donec dies est: venit enim nunc quando nemo potest operari: quoadiu in mundo sunt lux san mundi,* ita tamen, quod principium diei accipitur non à media nocte, nec etiam ab ortu Solis, idest quando substantia Solis apparet super terram, sed quando incipit apparere aurora: tunc enim quodammodo dicitur: Sol ortus, inquantum claritas radiorum ejus apparet. Unde, & Marci xvi. 1. dicitur, quod mulieres venerunt ad monumentum, *non iam Solis;* cum tamen venerint, cum adhuc tenebre essent, ad monumentum, ut dicitur Joan. xx. 1. Sic enim hæc contrarietatem solvit Augustinus in Libro III. de consensu Evang. (cap. xxiv. aliquant. à princ.) Specialiter tamen in nocte Natalis Domini Missa celebratur propter hoc quod Dominus in nocte natus est, ut dicitur de consecr. distinct. 1. (cap. *Noctæ*, &c.) Et similiter etiam in Sabbato sancto circa noctis principium, propter hoc quod Dominus nocte surrexit, idest cum adhuc tenebre essent, ante manifestum Solis ortum.

Ad quintum dicendum, quod, sicut habetur de consecrat. dist. 1. (cap. *LIII.*) ex decreto Alexandri II. Papæ (decreto xi.) sufficit sacerdoti unam Missam in die una celebrare: quia Christus semel passus est, & totum mundum redemit: & valde felix est, qui unam digne celebrare potest. Quidam tamen pro defunctis unam faciunt, alteram de die, si necesse sit. Qui vero pro pecunia, aut adulationibus secularium, una die presunt plures celebrare Missas, non estimo evadere damnationem. Et extra, de celebr. Miss. (cap. *Consulisti*) dicit Innocentius III. quod, excepto die nativitatis domini, nisi causa necessitatis suadeat, sufficit sacerdoti semel in die una Missam solummodo celebrare.

Sed Christus non est passus in domo, sed extra portam civitatis, secundum illud, Hebr. 1. 12. *Jesum, qui sanctificavit per suum sanguinem populum, extra portam passus est.* Ergo videtur quod hoc sacramentum non debeat celebrari in domo, sed magis sublimi.

2. Præterea. In celebratione hujus sacramenti debet Ecclesia imitari morem Christi, & Apostolorum. Sed domus, in qua primo Christus hoc sacramentum consecravit, non fuit consecrata, sed fuit quoddam commune cenaculum à quodam patrefamilias preparatum, ut habetur Luc. xxi. legitur etiam Act. 1. 4. quod *Apostoli erant perdurantes quoadmiser in templo, & frangebant circa domum panem, & frangebant cibum cum exultatione.* Ergo per modo oportet domos esse consecratas in quibus hoc sacramentum celebratur.

3. Præterea. Nihil frustra in Ecclesia fieri debet, quæ Spiritu Sancto gubernatur. Sed frustra videtur adhiberi consecratio Ecclesie, vel altari, & hujusmodi rebus inanimatis, quæ non sunt susceptivæ gratiæ, vel spiritalis virtutis. Inconvenienter igitur hujusmodi consecrationes in Ecclesia fiunt.

4. Præterea. Solum divina opera debent recoli cum quadam solemnitate, secundum illud Psalm. xci. 5. *In operibus manuum tuarum exultabo.* Sed Ecclesia, vel altare operè humano consecratur, sicut, & calix, & ministris, & alia hujusmodi: sed horum consecrationes non recoluntur celebrari in Ecclesia. Ergo neque consecratio Ecclesie, vel altaris cum solemnitate recoli debet.

5. Præterea. Veritas debet respondere figuræ. Sed in veteri Testamento, quod gerebat figuram novi, non fiebat altare de lapidibus sectis: dicitur enim Exodi xx. 24. *Altare de terra facies mihi, non edificabis illud de sectis lapidibus.* Exodi etiam xxxviii. mandatur fieri altare de lignis. Scribitur *visitavit etiam auro,* ut habetur Exodi xxxv. Ergo videtur inconvenienter observari in Ecclesia quod altare fiat solum de lapide.

6. Præterea. Calix cum patena representat sepulchrum Christi, quod fuit excisum in petra, ut in Evangelis habetur. Ergo calix debet de petra fieri, & non solum de argento, vel auro, vel stanno.

7. Præterea. Sicut aurum pretiosius est inter materias valorum, ita panni serici pretiosiores sunt inter alios pannos. Ergo sicut calix fit de auro, ita pallæ altaris debent de serico fieri, & non solum de panno lineo.

8. Præterea. Dispenratio sacramentorum, & ordinatio eorumdem ad ministros Ecclesie pertinet; sicut ordinatio rerum temporalium subjacet ordinationi Principum secularium.

ARTICULUS III.

Utrum oportet hoc sacramentum celebrari in domo, & vase sacris.

IV. dist. xliii. quæst. 1. art. 1. quæst. 5. & dist. xxxiii. quæst. 11. art. 2.

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod non oportet hoc sacramentum celebrari in domo, & vase sacris. Hoc enim sacramentum est representativum dominice passionis.

Ad secundum dicendum, quod, sicut dicitur Joann. ult. multa sunt à Domino facta, vel dicta, quæ Evangelicè non scriperunt: inter quæ fuit hoc quod Dominus in cœna oculos levavit in cælum; quod tamen Ecclesia ex traditione Apostolorum habuit. Rationabile enim videtur, ut qui in suscitatione Lazari, ut habetur Joann. xi. & in oratione quam pro discipulis fecit, Joann. xvii. oculos levavit ad Patrem; in hujus sacramenti institutione multo magis hoc fecerit, tamquam in re potiori. Quod autem dicitur: *Manducate, & non comedite*, non differt quantum ad sensum. nec multum refert quid dicatur; præsertim cum verba illa non sint de forma, ut supra dictum est. (quæst. lxxviii. art. 1. ad 2. & 4.) Quod autem additur *omnes*, intelligitur in verbis Evangelii, licet non exprimitur: quia ipse dixerat Joann. vi. 54. *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, non habebitis vitam in vobis.*

Ad tertium dicendum, quod Eucharistia est sacramentum totius ecclesiasticæ unitatis: & ideo specialiter in hoc sacramento magis quam in aliis, debet fieri mentio de omnibus quæ pertinent ad salutem totius Ecclesiæ.

Ad quartum dicendum, quod instructio fidei est duplex. Una quæ fit noviter imbuendis, scilicet catechumenis: & talis instructio fit (a) circa baptismum. Alia autem est instructio qua instruitur fidelis populus, qui communicat huic mysterio: & talis instructio fit in hoc sacramento; & tamen ab hac instructione non repelluntur etiam catechumeni, & infideles. Unde dicitur de consecrat. dist. 1. (cap. lxxvii.) *Episcopus nihil prohibet ingredi Ecclesiam, & audire verbum Dei, sive Gentilem, sive hæreticum, sive Judæum, usque ad Missam catechumenorum, in qua scilicet continetur instructio fidei.*

Ad quintum dicendum, quod in hoc sacramento, & major devotio requiritur quam in aliis sacramentis, propter hoc, quod in hoc sacramento totus Christus continetur, & etiam communior, quia in hoc sacramento requiritur devotio totius populi christiani, pro quo sacrificium offertur, & non solum percipientium sacramentum, sicut in aliis sacramentis. Ex ideo, ut Cyprianus dicit (in Lib. de orat. dom. aliquant. ante fin.) *sacerdos præfatione præmissa parat fratrum mentes, dicendo: Suscipite corda, ut dum respondet plebs: Habemus ad Dominum, admonetur nihil aliud se quam Deum cogitare debere.*

Ad sextum dicendum, quod in hoc sacramento, sicut dictum est (in resp. ad 3.) tanguntur ea quæ pertinent ad totam Ecclesiam:

(a) Ita cum miss. Camer. & Alicant. editi recentiores passim. Al. per baptismum.

& ideo quedam dicuntur à choro, quæ pertinent ad populum: quorum quedam chorus totaliter prosequitur, quæ scilicet toti populo inspirantur; quedam vero populus prosequitur, sacerdote inchoante, qui personam Dei gerit: in signum quod talia pervenerunt ad populum ex revelatione divina, sicut fides; & gloria cælestis; & ideo sacerdos inchoat Symbolum fidei, & Gloria in excelsis Deo. Quedam vero dicuntur per ministros, sicut doctrina veteris, & novi Testamenti; in signum quod per ministros à Deo missos est doctrina hæc populis annuntiata. Quedam vero sacerdos solus prosequitur, quæ scilicet ad proprium officium sacerdotis pertinet, ut scilicet dona, & preces offertur pro populo, sicut dicitur Hebr. v. In his tamen quedam dicit publice, scilicet quæ pertinent, & ad sacerdotem, & ad populum, sicut sunt orationes communes; quedam vero pertinent ad solum sacerdotem, sicut oblatio, & consecratio: & ideo quæ circa hæc sunt dicenda, occulte à Sacerdote dicuntur. In utriusque tamen excitat attentionem populi, dicendo: *Dominus vobiscum*, & expectat assensum dicentium: *Amen*. Et ideo etiam in his quæ secrete dicuntur, publice præmittit *Dominus vobiscum*, & subiungit: *Per omnia secula seculorum* vel secrete aliqua sacerdos dicit, in signum quod circa Christi passionem discipuli nonnisi occulte confitebantur Christum.

Ad septimum dicendum, quod efficacia verborum sacramentalium impediri potest per intentionem sacerdotis.

Nec tamen est inconveniens, quod à Deo petamus id quod certissime scimus ipsum facturum, sicut Christus Joan. xvi. petit suam clarificationem.

Non tamen videtur ibi sacerdos orare ut consecratio impleatur, sed ut nobis fiat fructuosa: unde signanter dicit: *Ut nobis corpus, & sanguis fiat*: & hoc significant verba quæ præmittit, dicens: *Hanc oblationem facere digneris benedictam, secundum Augustinum* (hab. ex Lib. de corp. & sang. Dom. Paschalis Abb. cap. xii. circ. med.) *idest per quam benedicimur, scilicet per gratiam, adscriptam, idest per quam in calo adscribamur; ratam, idest per quam de visceribus Christi esse censamur; rationabilem, idest per quam à bestiali sensu exuamur; acceptabilem, ut qui nobis ipsi displicemus, per hanc acceptabiles ejus unico Filio firmus.*

Ad octavum dicendum, quod, licet hoc sacramentum ex seipso præferatur omnibus antiquis sacrificiis; tamen sacrificia antiquorum fuerunt Deo acceptissima ex eorum devotione. Petit ergo sacerdos ut sic hoc sacrificium

rum fuerunt Deo acceptissima ex eorum devotione. Petit ergo sacerdos ut sic hoc sacrificium acceptetur à Deo ex devotione offerentium, sicut illa accepta fuerunt Deo.

Ad nonum dicendum, quod sacerdos non petit neque quod species sacramentales deferantur in cælum, neque corpus Christi verum, quod ibi esse non definit; sed petit hoc pro corpore mystico; quod scilicet in hoc sacramento significatur, ut scilicet orationes sacerdotis, & populi Angelus assidens divinis mysteriis Deo præsentetur, secundum illud Apoc. viii. 4. *Ascendit fumus incensorum de oblationibus Sanctorum de manu Angelis*. Sublime autem altare Dei dicitur vel ipsa Ecclesia triumphans, in quam transferri petimus, vel ipse Deus, cujus participationem petimus: de hoc enim altari dicitur Exodi xx. 26. *Non ascendet ad altare meum per gradus, idest, in Trinitate gradus non facies.* (Glossa interl.) Vel per Angelum intelligitur ipse Christus, qui est magni consilii Angelus, qui corpus suum mysticum Deo Patri conjungit, & Ecclesiæ triumphanti: & propter hoc etiam Missa nominatur, quia per Angelum sacerdos preces ad Deum mittit, sicut populus per sacerdotem; vel quia Christus est hostia nobis missa à Deo: unde & in fine Missæ diaconus in festivis diebus populum licentiat, dicens: *Ite, missa est*, scilicet hostia ad Deum per Angelum, ut scilicet sit Deo accepta.

ARTICULUS V. 508

Utrum ea que in celebrationibus hujus sacramenti aguntur, sint convenientia.

IV. Sent. dist. xii. in exp. lii. & op. lxxv. cap. v. & opus. lxxvi. per tot.

Ad quintum sic proceditur. Videtur quod ea quæ in celebratione hujus sacramenti aguntur, non sint convenientia. Hoc enim sacramentum ad novum Testamentum pertinet, ut ex forma ipsius apparet. In novo autem Testamento non sunt observandæ ceremoniæ veteris Testamenti, ad quas pertinebat quod sacerdos, & ministri aqua lavabantur, quando accedebat ad offerendum: legitur enim Exodi xxx. 19. *Lavabunt Aaron, & filii ejus manus suas, ac pedes, quando ingressuri sunt tabernaculum testimonii, & quando accessuri sunt ad altare*. Non est ergo conveniens quod sacerdos lavet manus suas inter Missam solemniam.

2. Præterea. Ibidem Dominus mandavit quod Aaron adoleret incensum suave fragrans super altare, quod erat ante propitiatorium: quod etiam pertinebat ad ceremonias veteris Testamenti. Inconvenienter ergo in Missa sacerdos thurificatione utitur.

S. Th. Op. Tom. V.

3. Præterea. Ea quæ in sacramentis Ecclesiæ aguntur, non sunt iteranda. Inconvenienter igitur sacerdos multoties iterat crucificationes super hoc sacramentum.

4. Præterea. Apostolus dicit Hebr. vii. *Sine ulla contradictione, quod minus est, à majori benedicitur*. Sed Christus, qui est in hoc sacramento post consecrationem, est multo major sacerdos. Inconvenienter igitur sacerdos post consecrationem benedicit hoc sacramentum, cruce signando.

5. Præterea. In sacramento Ecclesiæ nihil debet fieri quod ridiculosum videatur. Videtur autem ridiculosum gestulationes facere, ad quas pertinere videtur quod sacerdos quandoque brachia extendit, manus jungit, digitos complicat, & seipsum inclinat. Ergo hæc non debent fieri in hoc sacramento.

6. Præterea. Ridiculosum etiam videtur quod sacerdos multoties se ad populum vertit, & multoties populum salutat. Non ergo debent hæc fieri in celebratione hujus sacramenti.

7. Præterea. Apostolus I. Corinth. i. pro inconvenienti habet quod Christus divisus sit. Sed post consecrationem Christus est in hoc sacramento. Inconvenienter ergo hostia frangitur à sacerdote.

8. Præterea. Ea quæ in hoc sacramento aguntur, passionem Christi præsentant. Sed in passione Christi corpus fuit divisum in locis quinque vulnerum. Ergo corpus Christi in quinque partes frangi deberet magis quam in tres.

9. Præterea. Totum corpus Christi in hoc sacramento seorsum consecratur à sanguine. Inconvenienter ergo una pars ejus sanguini miscetur.

10. Præterea. Sicut corpus Christi proponitur in hoc sacramento ut cibus, ita, & sanguis Christi ut potus. Sed sumptioni corporis Christi non adjungitur in celebratione Missæ alius corporalis cibus. Inconvenienter igitur sacerdos post sumptionem sanguinis Christi vinum non consecratum sumit.

11. Præterea. Veritas debet respondere figuræ. Sed de agno paschali, qui fuit figura hujus sacramenti, mandatur quod non remaneret ex eo quicquam usque mane. Inconvenienter igitur hostiæ consecratæ referantur, & non statim sumuntur.

12. Præterea. Sacerdos pluraliter loquitur audientibus, cum dicit, *Dominus vobiscum, & Gratias agamus*. Sed inconveniens videtur pluraliter loqui uni, & maxime minori. Ergo inconveniens videtur quod sacerdos uno tantum ministro presente celebret Missam. Sic igitur videtur quod inconvenienter aliqua agantur in celebratione hujus sacramenti.

Sed in contrarium est Ecclesie consuetudo, quæ errare non potest, utpote à Spiritu Sancto instructa.

Respondeo dicendum, quod, sicut supra dictum est (quæst. lxx. art. 5. & 6.) in sacramentis dupliciter aliquid significatur, scilicet verbis, & factis, ad hoc quod sit perfectior significatio. Significentur autem verbis in celebratione hujus sacramenti quedam pertinentia ad passionem Christi, quæ representantur in hoc sacramento, vel etiam ad corpus mysticum, quod significatur in hoc sacramento; & quedam pertinentia ad usum hujus sacramenti, qui debet esse cum devotione, & reverentia.

Et ideo in celebratione hujus mysterii quedam aguntur ad representandam passionem Christi, vel etiam dispositionem corporis mystici; & quedam aguntur pertinentia ad devotionem, & reverentiam hujus sacramenti.

Ad primum ergo dicendum, quod ablutio manuum fit in celebratione Missæ propter reverentiam hujus sacramenti; & hoc dupliciter. Primo quidem quia aliqua pretiosa tractare non consuevimus nisi manibus ablutis: unde indecens videtur quod ad tantum sacramentum aliquis accedat manibus etiam corporaliter inquinatis. Secundo propter significationem: quia, ut Dionysius dicit 111. cap. eccles. Hierarch. (à med.) extremitatum ablutio significat emundationem etiam à minimis peccatis, secundum illud Joan. xlii. 10. *Qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lauet.* Et talis emundatio requiritur ab eo qui accedit ad hoc sacramentum: quod etiam significatur per confessionem, quæ fit ante Introitum Missæ. Et hoc idem significabat ablutio sacerdotum in veteri lege, ut ibidem Dionysius dicit. Nec tamen Ecclesia hoc servat tamquam ceremoniale veteris legis præceptum, sed quasi ab Ecclesia institutum, sicut quiddam secundum se conveniens: & ideo non eodem modo observatur sicut tunc: præmittitur enim pedum ablutio, & servatur ablutio manuum, quæ potest fieri magis in promptu; & quæ sufficit ad significandam perfectam mundationem: cum enim manus sit organum organorum, ut dicitur III. de Anima (rex. 38.) omnia opera attribuantur manibus: unde in Psalm. xxv. 6. dicitur: *Lavabo inter innocentes manus meas.*

Ad secundum dicendum, quod etiam thurificatione non utimur quasi ceremoniali præcepto legis, sed sicut Ecclesie statuto: unde non eodem modo utimur sicut in lege veteri erat statutum. Pertinet autem ad duo: primo quidem ad reverentiam hujus sacramenti, ut scilicet per bonum odorem depellantur, si quid corporaliter pravi odoris in loco

fuert, quod posset provocare horrorem; secundo pertinet ad representandum effectum gratiæ, quæ, sicut bono odore, Christus plenus fuit, secundum illud Genes. xxvii. 27. *Ecce odor filii mei, sicut odor agri pleni:* & à Christo derivatur ad fideles officio ministrorum, secundum illud II. Corinth. ii. 14. *Odorem nostris suis (a) spargit per nos in omni loco & ideo, undique thurificato altari, per quod Christus designatur, thurificantur omnes per ordinem.*

Ad tertium dicendum, quod sacerdos in celebratione Missæ utitur crucificatione ad exprimendam passionem Christi, quæ ad crucem est terminata. Est autem passio Christi quibusdam quasi gradibus peracta. Nam primo fuit Christi traditio, quæ facta est à Deo, Juda, & Judæis; quod significat trina crucifixio super illa verba: *Hæc dona, hæc munera, hæc sancta sacrificia vilibus a.* Secundo fuit Christi venditio: est autem venditus Sacerdotibus, Scribis, & Phariseis: ad quod significandum fit iterum trina crucifixio supra illa verba: *Benedictam, adscriptam, ratam:* vel ad ostendendum pretium venditionis, scilicet triginta denarios. Additur autem & duplex crux super illa verba: *Ut nobis corpus, & sanguis &c.* ad designandam personam Judæ venditoris, & Christi venditi. Tertio autem fuit præsignatio passionis Christi facta in cœna: ad quod designandum sunt tertio duæ cruce, una in consecratione corporis, alia in consecratione sanguinis; ubi utrobique dicitur, *Benedixit.* Quarto autem fuit ipsa passio Christi: unde ad representandum quinque plagas Christi fit quartum quintuplex crucifixio super illa verba, *Hostiam puram, hostiam sanctam, hostiam immaculatam, panem sanctum vite æternæ, & calicem salutis perpetuæ.* Quinto representatur extensus corporis, & effusio sanguinis, & fructus passionis per trinam crucifixionem quæ fit super illis verbis, *Corpus, & sanguinem sumpserimus, omni benedictione &c.* Sexto representatur triplex oratio quam fecit in cruce: unam pro persecutoribus, cum dixit: *Pater ignosce illis:* secundam pro liberatione à morte, cum dixit: *Deus meus, ut quid dereliquisti me?* tertia pertinet ad adeptionem gloriæ, cum dixit: *Pater, in manus tuas commendo spiritum meum:* & ad hoc significandum fit trina crucifixio super illa verba, *Sanctificas, vivificas, benedixit &c.* Septimo representantur tres horæ quibus pendit in cruce, scilicet à sexta usque ad horam nonam: & ad hoc significandum fit iterum trina crucifixio ad illa verba, *Per ipsum, & cum ipso, & in ipso.* Octavo autem representatur separatio animæ à corpore per duas cruce sequentes extra calicem factas. Nono autem repræ-

(a) Vulgata manifestat,

sentatur resurrectio tertia die facta per tres cruce, quæ sunt ad illa verba, *Pax Domini sit semper vobiscum.*

Potest autem brevis dici, quod consecratio hujus sacramenti, & acceptatio hujus sacrificii, & fructus ipsius procedit ex virtute crucis Christi: & ideo ubicunque fit mentio de aliquo horum, sacerdos crucifixione utitur.

Ad quartum dicendum, quod sacerdos post consecrationem non utitur crucifixione ad benedictionem, & consecrandum, sed solum ad commemorandum virtutem crucis, & modum passionis Christi, ut ex dictis patet (in solut. præc.)

Ad quintum dicendum, quod ea quæ faciuntur in Missa facit, non sunt ridiculose fluctuationes, sunt enim ad aliquid representandum. Quod enim sacerdos brachia extendit post consecrationem, significat extensionem brachiorum Christi in cruce. Levat etiam manus orando, ad designandum quod oratio ejus dirigitur pro populo ad Deum, secundum illud Thren. iii. 41. *Levemus corda nostra cum manibus ad Dominum in celos:* & Exodi xvi. 11. dicitur, quod cum levaret Moyses manus, vincebat Israel. Quod autem manus interdum jungit, & se inclinat, est simpliciter, & humiliter orantis; & designat humilitatem, & obedientiam Christi, ex qua passus est. Digtos autem jungit post consecrationem scilicet pollicem cum indice, quibus corpus Christi consecratum tetigerat, ut si qua particula digitis adhereret, non dispergatur; quod pertinet ad reverentiam sacramenti.

Ad sextum dicendum, quod quinquies se sacerdos vertit ad populum, ad significandum quod Dominus die resurrectionis quinquies se manifestavit, ut supra dictum est in tractatu de resurrectione Christi (quæst. lv. art. 3. arg. 3.) Salutat autem septies populum, scilicet quinquies vicibus, quibus se convertit ad populum, & bis, quando se non convertit, scilicet cum ante Præstationem dicit, *Dominus vobiscum;* & cum dicit, *Pax Domini sit semper vobiscum,* ad designandam septiformem gratiam Spiritus Sancti, Episcopus autem celebrans in festis in prima salutatione dicit, *Pax vobis;* quod post resurrectionem discipulis dixit Dominus, cujus personam representat præcipue Episcopus.

Ad septimum dicendum, quod fractio hostiæ tria significat: primo quidem ipsam divisonem corporis Christi, quæ facta est in passione; secundo distinctionem corporis mystici secundum diversos status; tertio distributionem gratiarum procedentium ex passione Christi, ut Dionysius dicit 111. cap. eccles. S. Thom. Op. Tom. V.

(a) Al. uniuertur,

Hier. (vers. fm.) unde talis fractio non inducit divisonem Christi.

Ad octavum dicendum, quod, sicut Sergius Papa dicit, & habetur de consecr. dist. 11. (cap. xxii.) *triforme est corpus Domini: pars oblata in calicem missæ corpus Christi, quod jam resurrexit, monstrat, scilicet ipsum Christum, & B. Virginem, vel si qui alii Sancti cum corporibus jam sunt in gloria: pars comesta ambulantes adhuc super terram, quia scilicet viventes in terra sacramento (a) uruntur, & passionibus conteruntur; sicut & panis comestus conteritur dentibus: pars in altari usque ad finem Missæ remanens est corpus jacens in sepulchro: quia usque in finem sæculi corpora sanctorum in sepulchris erunt; quorum tamen animæ sunt vel in purgatorio, vel in cælo. Hic tamen ritus non servatur modo, ut scilicet una pars servetur usque in finem Missæ, propter periculum; manet tamen eadem significatio partium: quam quidam metricè expresserunt dicentes:*

*Hostia dividitur in partes, tincta beatorum
Plene, sicca notat vivos, servata sepulchrorum.*

Quidam tamen dicunt, quod pars in calicem missa significat eos qui vivunt in hoc mundo; pars autem extra calicem servata significat plene beatos, scilicet quantum ad animam, & corpus; pars autem comesta significat ceteros.

Ad nonum dicendum, quod per calicem duo possunt significari. Uno modo ipsa passio Christi, quæ representatur in hoc sacramento: & secundum hoc per partem in calicem missam significantur illi qui adhuc sunt participes passionum Christi. Alio modo potest significari fructus beata, quæ etiam in hoc sacramento præfiguratur: & ideo illi quorum corpora jam sunt in plena beatitudine, significantur per partem in calicem missam. Et est notandum, quod pars in calicem missa non debet populo dari in supplementum Communionis: quia panem intinctum non porrexit Christus nisi Judæ proditori.

Ad decimum dicendum, quod vinum ratione suæ humiditatis est ablutivum: & ideo sumitur post consecrationem hujus sacramenti ad abluendum os, ne aliquæ reliquæ remaneant quod pertinet ad reverentiam sacramenti. Unde extra de celebr. Missæ. (cap. Ex parte) dicitur: *Semper sacerdos vino os perfundere debet, postquam totum percipit Eucharistiæ sacramentum, nisi cum eodem die autam Missam debuerit celebrare, ne si forte vinum perfusionis acciperet, celebrationem aliam impediret: & eadem ratione perfundit vino digitos, quibus corpus Christi tetigerat.*

Ad undecimum dicendum, quod veritas quantum ad aliquid debet respondere figuræ, quia scilicet non debet pars hostiæ consecrata, de qua sacerdos, & ministri, vel etiam

populus communicat, in crastinum reservari. Unde, ut habetur de consecr. dist. 11. (cap. *Tribus gradibus*) Clemens I. Papa (epist. 11. in princ.) statuit quod tanta holocausta in altari offerantur, quanta populo sufficere debeant: quod si remanserint, in crastinum non referentur, sed cum timore, & tremore clericorum diligentia consummantur. Quia tamen hoc sacramentum quotidie sumendum est, non autem agnus paschalis quotidie fumebatur; ideo oportet alias hostias consecratas pro infirmis consecrare. Unde in eadem distinctione legitur (cap. XCIII.) *Presbyter Eucharistiam semper habere paratam, ut quando quis infirmatus fuerit, statim eum communit, ne sine communionis moriatur.*

Ad duodecimum dicendum, quod in solemni celebratione Missæ plures debent adesse. Unde Soter Papa dicit (decreto III.) ut habetur de consecr. dist. 1. (cap. LXI.) *Hoc quoque statutum est, ut nullus presbyterorum Missarum solemniam celebrare presumat, nisi duobus presentibus, sibi que respondentibus, ipse tertius habeatur: quia cum pluraliter ab eo dicitur, Dominus vobiscum, & illud in secretis, Orate pro me, apertissime convenit ut ipsius respondentur salutationi.* Unde & ad majorem solemnitatem ibidem statutum legitur (cap. LXII.) quod Episcopus cum pluribus Missarum solemniam peragat. In Missis tamen privatis sufficit unum habere ministrum, qui gerit personam totius populi catholici, ex cuius persona sacerdoti pluraliter respondet.

ARTICULUS VI. 509

Utrum possit sufficienter occurrere defectibus circa celebrationem hujus sacramenti occurrentibus, statuta Ecclesiæ observando.

IV. dist. XLIII. in exposit. lii.

AD sextum sic proceditur. Videtur quod non possit sufficienter occurrere defectibus qui circa celebrationem hujus sacramenti occurrunt, statuta Ecclesiæ observando. Contingit enim quandoque quod sacerdos ante consecrationem, vel post moritur, vel alienatur, vel aliqua alia infirmitate impeditur, ne sacramentum fumere possit, & Missam perficere. Ergo videtur quod non possit impleri statutum Ecclesiæ quod præcipitur quod sacerdos consecratus suo sacrificio communitur.

2. Præterea. Contingit quandoque quod sacerdos ante consecrationem, vel post recohit si aliquid comédisset, vel bibisset, vel etiam alicui peccato mortali subiacere, vel etiam excommunicationi, cuius prius memoriam non habebat. Necessè est ergo quod ille qui est in tali articulo constitutus, peccet mortaliter

contra statutum Ecclesiæ faciens, sive sumat, sive non sumat.

3. Præterea. Contingit quandoque quod in calicem musca, vel aranea, vel aliquod animal venenosum cadit post consecrationem; vel etiam cognoscit sacerdos calicem venenum esse immixtum ab aliquo malevolò causa occidendi ipsum: in quo casu si sumat, videtur mortaliter peccare se occidendo, vel Deum tentando: similiter si non sumat, peccat contra statutum Ecclesiæ faciens. Ergo videtur esse perplexus, & subjectus necessitati peccandi: quod est inconveniens.

4. Præterea. Contingit quandoque quod per negligentiam ministri aut aqua non ponitur in calice, aut etiam nec vinum, & hoc sacerdos advertit. Ergo in hoc etiam casu videtur esse perplexus, sive sumat corpus sine sanguine, quasi imperfectum faciens sacrificium, sive non sumat nec corpus, nec sanguinem.

5. Præterea. Contingit quandoque quod sacerdos non recolit se dixisse verba consecrationis, vel etiam alia quæ in celebratione hujus sacramenti dicuntur. Videtur ergo peccare in hoc casu, sive reiteret verba super eandem materiam, quæ forte jam dixerat, sive utatur pane, & vino non consecratis, quasi consecratis.

6. Præterea. Contingit quandoque propter frigus, quod sacerdoti dilabitur hostia in calicem, sive ante fractionem, sive post. In hoc ergo casu non poterit sacerdos ritum Ecclesiæ implere, vel de ipsa fractione, vel etiam de hoc quod sola tertia pars mittatur in calicem.

7. Præterea. Contingit quandoque quod per negligentiam sacerdotis sanguis Christi effunditur, vel etiam quod sacerdos sacramentum sumptum vomit, aut etiam quod hostia consecrata tandem conservatur ut putrescat, vel etiam à muribus corrodantur, vel etiam qualitercumque perdantur: in quibus casibus non videtur posse huius sacramentum debita reverentia exhiberi secundum Ecclesiæ statuta. Non videtur ergo quod his defectibus, seu periculis occurrere possit salvis Ecclesiæ statutis.

Sed contra est quod sicut Deus, ita Ecclesiæ non præcipit aliquid impossibile.

Respondendo dicendum, quod periculis, seu defectibus circa hoc sacramentum contingentibus dupliciter potest occurrere: uno modo præveniendò, ne scilicet periculum accidat; alio modo subsequendò, ut scilicet id quod accidit, emendetur, vel adhibendo remedium, vel saltem per penitentiam ejus, qui negligenter egit circa hoc sacramentum.

Ad primum ergo dicendum, quod si sacerdos moritur, aut infirmitate gravi occupetur ante consecrationem corporis, & sangui-

nis Domini, non oportet ut per alium suppleatur. Si vero, incepta consecratione, hoc acciderit, puta consecrato corpore ante consecrationem sanguinis, vel etiam consecrato utroque, debet Missæ celebritas per alium expleri. Unde, ut habetur in decret. VII. quæst. 1. (cap. *Nihil*) in Toletano Concilio (VII. can. 11.) legitur: *Censuimus convenire ut cum à sacerdotibus Missarum tempore mysteria sacra consecrantur, si aegritudinis accidat cujuslibet eorum, quo captum nequeant explere mysterium, sit liberum Episcopo, vel presbytero alteri consecrationem exequi incepti officii. Non enim aliud competit ad supplementum iniciatis mysteriis, quam aut incipientis, aut subsequentiis benedictio completa sacerdotis: quia nec perfecta videri possunt, nisi perfecto ordine compleantur. Cum enim sint omnes unum in Christo, nihil contrarium diversitas personarum format, ubi efficaciam prosperitatis unitas fidei representat. Ne tamen quod natura languoris causa consulitur, in presumptioni perniciem convertatur, nullus abfq̄e proventu patens molestia minister, vel sacerdos, cum caperit, imperfecta officia presumat omnino relinquere. Si quis hoc tenerarie presumpserit, excommunicationis sententiam suscipiet.*

Ad secundum dicendum, quod ubi difficultas occurrit, semper est accipiendum illud quod habet minus de periculo. Maxime autem periculosum circa hoc sacramentum est quod est contra perfectionem hujus sacramenti, quia hoc est immane sacrilegium, minus autem est illud quod pertinet ad qualitatem sumentis. Et ideo si sacerdos post consecrationem inceptam recorderetur se aliquid comédisset, vel bibisset, nihilominus debet perficere sacrificium, & fumere sacramentum: similiter si recorderetur se peccatum aliquod commisisse, debet penitere cum proposito confitendi, & satisfaciendi; & sic non indigne, sed fructuose sumet sacramentum: & eadem ratio est, si meminerit se excommunicationi cuicumque subiacere, debet enim assumere propositum humiliter absolutionem petendi; & sic per invisibilem Pontificem Jesum Christum absolutionem consequetur quantum ad hunc actum, quod peragat divina mysteria. Si vero ante consecrationem alicujus prædictorum sit memor, tutius reputarem, maxime in casu manducationis, & excommunicationis, quod Missam inceptam desereret, nisi grave scandalum timeretur.

Ad tertium dicendum, quod si musca, vel aranea in calicem ante consecrationem ceciderit, aut etiam venenum deprehenderit esse immixtum, debet effundi, & abluto calice, denuo alud vinum poni consecrandum. Si vero aliquid horum post consecrationem acciderit, debet animal caute capi, & diligen-

ter lavari, & comburi, & ablutio cum cineribus in sacrificium mitti. Si vero venenum ibi esse deprehenderit immixtum, nullo modo debet sumere: nec alii dari, ne calix vita veratur in mortem; sed debet diligenter in aliquo vasculo ad hoc apto cum reliquis conservari: & ne sacramentum remaneat imperfectum, debet aliud vinum apponere in calicem, & denuo resumere a consecratione sanguinis, & sacrificium perficere.

Ad quartum dicendum, quod si sacerdos ante consecrationem sanguinis, & post consecrationem corporis percipiat aut vinum, aut aquam non esse in calice, debet statim apponere, & consecrare. Si vero post consecrationem verba perciperit quod aqua desit, debet nihilominus procedere: quia impositio aquæ, ut supra dictum est (quæst. LXXIV. art. 7.) non est de necessitate sacramenti, debet tamen puniri ille ex cuius negligentia hoc contingit. Nullo autem modo debet aqua vino jam consecrato misceri: quia sequeretur corruptio sacramenti pro aliqua parte, ut supra dictum est (quæst. LXXVI. art. 8.) Si vero percipiat post verba consecrationis quod vinum non fuerit positum in calice, si quidem hoc percipiat ante sumpcionem corporis, debet deposita aqua, si ibi fuerit, imponere vinum cum aqua, & resumere à verbis consecrationis sanguinis. Si vero hoc perciperit post sumpcionem corporis, aliam hostiam apponere debet iterum consecrandam simul cum sanguine: quod ideo dico, quia si diceret sola verba consecrationis sanguinis, non servaretur debitus ordo consecrandi: & sicut dicitur in prædicto cap. Toletani Concilii (cit. in resp. ad 1.) *perfecta videri non possunt sacrificia, nisi perfecto ordine compleantur.* Si vero inciperet à consecratione sanguinis, & repeteret omnia verba consequentia, non competeret, nisi adesser hostia consecrata; cum in verbis illis occurrant quedam dicenda, & fenda non solum circa sanguinem, sed etiam circa corpus; & debet in fine iterum fumere hostiam consecratam, & sanguinem, non obstante etiam si prius sumpserit aquam quæ erat in calice: quia præceptum de perfectione, vel de perceptione hujus sacramenti majoris est ponderis quam præceptum quod sacramentum à jejuniis sumatur, ut supra dictum est (quæst. LXXX. art. 8.)

Ad quintum dicendum, quod, sicut sacerdos non recolat se dixisse aliqua eorum quæ dicere debuit, non tamen debet ex hoc mento perturbari: non enim qui multa dicit, recolit omnia quæ dixit: nisi forte aliquid in dicendo apprehenderit, sub ratione jam dicti: sic enim aliquid efficitur memorabile. Unde si aliquis attente cogitet illud quod dicit, non tamen cogitet se dicere illud, non multum pos-

tea recolit se dixisse: sic enim fit aliquid obiectum memorie, in quantum accipitur sub ratione præteriti, sicut dicitur in Lib. de memoria (cap. 1. à princ.). Si tamen sacerdoti probabiliter confiteretur se aliqua omisisse, si quidem non sunt de necessitate sacramenti, non existimo quod propter hoc debeat resumere, immutando ordinem sacrificiali, sed debet ulterius procedere; si vero certificetur se omisisse aliquid eorum quæ sunt de necessitate sacramenti, scilicet formam consecrationis, cum forma consecrationis sit de necessitate sacramenti, sicut & materia, idem videtur faciendum, quod dictum est (in solut. præc.) in defectu materiæ, ut scilicet resumatur à forma consecrationis, & cetera per ordinem reiterentur, ne mutetur ordo sacrificiali.

Ad sextum dicendum, quod fractio hostie consecratur, & quod una sola pars mittatur in calicem, respicit corpus mysticum, sicut admixtio aquæ significat populum: & ideo horum præmissio non facit imperfectionem sacrificiali, ut propter hoc sit necesse aliquid reiterare circa celebrationem huius sacramenti.

Ad septimum dicendum, quod, sicut legitur de consecr. dist. 11. (cap. xxvii.) ex decreto (vi.) Pii I. Papæ si per negligentiam aliquod de sanguine stillaverit in tabulam quæ terræ adhaeret, lingua lambetur, & tabula radetur. Si vero non fuerit tabula, terra radetur, & tegi cresumetur, & cinis intra altare condetur, & sacerdos quadraginta diebus peniteat. Si autem super altare stillaverit calix, forbeat minister stillam, & tribus diebus peniteat: si super linteam altaris, & ad aliud stilla pervenerit, quatour diebus peniteat: si usque ad tertium, novem diebus peniteat: si usque ad quartum, viginti diebus peniteat; & linteamina qua stilla tetigerit, tribus vicibus lavet minister, calice subitus posito; & aqua ablutionis sumatur, & iuxta altare recondatur. Possit etiam sumi in potum à ministro, nisi propter abominationem dimitteretur. Quidam autem ulterius partem illam linteaminum incidunt, & comburunt, & cinerem in altari, vel sacratio reponunt. Subditur autem ibidem (cap. xxviii.) ex Penitentiali Bedæ Presbyteri (Lib. de remediis peccator. cap. de ebrietate) Si quis per ebrietatem, vel ebrietatem Eucharistiam vomuerit, quadraginta diebus peniteat, si laicus est: clerici, vel monachi, seu diaconi, & presbyteri septuaginta diebus peniteant; Episcopus nonaginta. Si autem infirmitatis causa vomuerint, septem diebus peniteant. Et in eadem dist. (cap. xciv.) legitur ex Concilio Arelatensi (IV.) Qui non bene custodierit sacrificium, & mus, vel aliquid animal illud comederit, quadraginta diebus peniteat; qui autem perdidit illud in Ecclesia, aut pars ejus ceciderit, & non inventa fuerit, triginta diebus peniteat. Et eadem penitentia

videtur dignus sacerdos, per cuius negligentiam hostiæ consecratur putrefuit. Prædictis autem diebus debet penitens jejunare, & à Communionem cessare. Penitatis tamen conditionibus negotii, & personæ, potest minui, vel addi ad penitentiam prædictam. Hoc tamen observandum est, quod ubicumque species integre inveniuntur, sunt reverenter conservandæ, vel etiam sumendæ: quia manentibus speciebus, manet ibi corpus Christi, ut supra dictum est (quæst. lxxxiii. art. 5.) Ea vero in quibus inveniuntur, si commode fieri potest, sunt comburenda, cinere in sacratio recondito, sicut de rasura tabule dictum est (hic sup.)

QUÆSTIO LXXXIV.

De Sacramento penitentia.

in decem articulis divisâ.

Consequenter considerandum est de Sacramento penitentia: circa quod primo considerandum est de ipsa penitentia; secundo de effectu ipsius; tertio de partibus ejus; quarto de suscipientibus hoc sacramentum; quinto de potestate ministrorum, quæ ad claves pertinet; sexto de solemnitate huius sacramenti.

Circa primum duo consideranda sunt.

Primo de penitentia, secundum quod est sacramentum. Secundo de penitentia, secundum quod est virtus.

Circa primum quaeruntur decem.

Primo, utrum penitentia sit sacramentum.

Secundo, de propria materia ejus.

Tertio, de forma ipsius.

Quarto, utrum impositio manus requiratur ad hoc sacramentum.

Quinto, utrum hoc sacramentum sit de necessitate.

Sexto, de ordine ejus ad alia sacramenta.

Septimo, de institutione ipsius.

Octavo, de duratione ipsius.

Nono, de continuatione ejus.

Decimo, utrum possit iterari.

ARTICULUS I.

Utrum penitentia sit sacramentum.

IV. dist. xiv. quæst. 1. art. 1. quæst. 1. & dist. xxii. quæst. 11. art. 3. quæst. 2. cor. 1. (cap. Multi secularium.) Sacramenta sunt baptisimus, christina, corpus, & sanguis Christi: quæ ab

id sacramenta dicuntur, quia sub tegumento corporali verum divina virtus secretius (a) operatur saltem. Sed hoc non contingit in penitentia: quia non adhibentur aliquæ corporales res, sub quibus divina virtus operetur saltem. Ergo penitentia non est sacramentum.

2. Præterea. Sacramenta Ecclesiæ à ministris Christi exhibentur, secundum illud I. Cor. iv. 1. Sic nos existimemus homo ut ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei. Sed penitentia non exhibetur à ministris Christi, sed interius à Deo hominibus inspiratur, secundum illud Hierem xxxi. 19. Postquam convertisti me, egi penitentiam. Ergo videtur quod penitentia non sit sacramentum.

3. Præterea. In sacramentis de quibus jam supra diximus, est aliquid quod est sacramentum tantum, aliquid quod est res, & sacramentum, aliquid vero quod est res tantum, ut ex præmissis patet (quæst. lxxv. art. 1.) Sed hoc non invenitur in penitentia. Ergo penitentia non est sacramentum.

Sed contra est quod fuit baptisimus adhibetur ad purificandum à peccato; ita & penitentia: unde & Petrus dixit Simoni Act. viii. 22. Penitentiam age ab hac nequitia tua. Sed baptisimus est sacramentum, ut supra habitum est (quæst. lxxv. art. 1.) Ergo pari ratione & penitentia.

Respondeo dicendum, quod, sicut Gregorius dicit in cap. supra dicto (in arg. 1.) sacramentum est in aliqua celebratione, cum res gesta sit ut aliquid significative accipiamus, quod sancte accipiendum est.

Manifestum est autem quod in penitentia ita res gesta sit quod aliquid sanctum significatur tam ex parte peccatoris penitentis, quam ex parte sacerdotis absolventis: nam peccator penitens per ea quæ facit, & dicit, ostendit cor suum à peccato recessisse: similiter etiam sacerdos per ea quæ agit, & dicit circa penitentem, significat opus Dei remittentis peccata. Unde manifestum est quod penitentia quæ in Ecclesia agitur, est sacramentum.

Ad primum ergo dicendum, quod nomine corporalium rerum intelliguntur large etiam ipsi exteriores actus sensibiles; qui ita se habent in hoc Sacramento, sicut aqua in baptismo, vel christina in confirmatione. Est autem attendendum, quod in illis sacramentis in quibus confertur excellens gratia, quæ superabundat omnem facultatem humani actus; adhibetur aliqua corporalis materia exterius; sicut in baptismo, ubi fit plena remissio peccatorum & quantum ad culpam, & quantum ad penam; & in confirmatione, ubi datur plentudo Spiritus Sancti; & in extre-

ma unctione, ubi confertur perfecta sanitas spiritalis, quæ provenit ex virtute Christi, quasi ex quodam extrinseco principio. Unde si quis actus humani sunt in talibus sacramentis, non sunt de essentia sacramentorum, sed dispositivè se habent ad sacramenta. In illis autem sacramentis quæ habent effectum correspondentem humanis actibus, ipsi actus humani sensibiles sunt loco materiæ; ut accidit in penitentia, & matrimonio: sicut etiam in medicinis corporalibus quædam sunt res exterius adhibita; sicut emplastra, & celsuriaria; quædam vero sunt actus sanandorum, puta exercitationes quædam.

Ad secundum dicendum, quod in sacramentis quæ habent corporalem materiam oportet quod illa materia adhibeatur à ministro Ecclesiæ, qui gerit personam Christi, in signum quod excellentia virtutis in Sacramento operantis est à Christo. In Sacramento autem penitentia, sicut dictum est (in solut. præc.) sunt actus humani pro materia, qui proveniunt ex inspiratione interna; unde materia non adhibetur à ministro, sed à Deo interius operante; sed complementum sacramenti exhibet minister, dum penitentem absolvit.

Ad tertium dicendum, quod etiam in penitentia est aliquid quod est sacramentum tantum, scilicet actus exterius exercitus tam per peccatorem penitentem, quam etiam per sacerdotem absolventem; res autem & sacramentum est penitentia interior peccatoris; res autem tantum, & non sacramentum est remissio peccati: quorum primum totum simul sum, tum est causa secundæ, primum autem, & secundum sunt quodammodo causa tertii.

ARTICULUS II.

Utrum peccata sint propria materia huius sacramenti.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod peccata non sint propria materia huius sacramenti. Materia enim in illis sacramentis per aliqua verba prolata sanctificatur, & sanctificata effectum sacramenti operatur. Peccata autem non possunt sanctificari; eo quod contrariantur effectui sacramenti, qui est gratia remittens peccata. Ergo peccata non sunt materia propria huius sacramenti.

2. Præterea Augustinus dicit in Lib. de penitentia (scilicet hom. xxxv. in inter. l. cap. 1. parum à princ.) Nullas potest includere novam vitam, nisi enim veteri vita peniteat. Sed ad utilitatem vite pertinent non solum peccata, sed etiam penalitates præsentis vite. Non ergo peccata sunt propria materia penitentia.

3. Præterea. Peccatorum quoddam est originaria-

(a) Ita cum cod. Alcan. & Camer. edit. passim. Al. addit in eis,